



IGNACE JOSEPH
PLEYEL
STRING
QUARTETS
OP. 41-42 NOS 1-2

FIRST RECORDING

AUTHENTIC
QUARTET
ON PERIOD INSTRUMENTS

HUNGAROTON

IGNACE JOSEPH PLEYEL (1757–1831)

STRING QUARTETS

String Quartet in C major, Op. 41 No. 1

13:48

1 I. Allegro

8:46

2 II. Rondo eccossois – Allegro

4:58

String Quartet in F major, Op. 41 No. 2

15:38

3 I. Allegro

8:05

4 II. Air eccossois – Andante

3:18

5 III. Rondo eccossois – Allegro

4:09

String Quartet in G major, Op. 42 No. 1

14:26

6 I. Allegro

8:22

7 II. Air eccossois – Rondo moderato

5:59

String Quartet in B flat major, Op. 42 No. 2

17:50

8 I. Allegro

9:00

9 II. Air eccossois – Adagio espressivo

3:34

10 III. Air eccossois – Rondo allegro

5:06

Total time: 62:04

AUTHENTIC QUARTET
on period instruments (a = 430 Hz)

Zsolt Kalló violin
Balázs Bozzai violin
Gábor Rác viola
Csilla Vályi violoncello

The sheet music of the works presented on this album
have been borrowed from the Verebi Végh family's music collection
kept in the St Stephen Museum, in Székesfehérvár.

DDD Digital Stereo

Recording producer, balance engineer & editor: Benedek Tóth
Recorded on 24–25 August, 2015 at Catholic Church, Pécel.

Design and prepress: Béla Ujváry • Text: János Mácsai • English translation: Dr. Csilla Szabó
© 2015 Fotexnet Kft. © 2015 Fotexnet Kft. • Catalogue No.: HCD 32783 • Made in Hungary

Ignace Pleyel's String Quartets

Ignace Pleyel had a chequered life full of twists and turns. He was born on 18 June 1757 in Ruppersthal – a mere 18 months later than his contemporary Mozart – but Pleyel lived forty years longer (he died in Paris on 14 November 1831).

His early years remain obscure. His father was a teacher at a village school 50 km to the northwest of Vienna. The child was first taught by the renowned Bohemian composer, Vanhal. Owing to the generous support provided by Bratislava-based Count László Erdődy (1746–1786), Ignace was sent to study with Haydn and not only did he undertake the boy's training, he also gave him accommodation in Eisenstadt. Count Erdődy honoured Haydn's work by sending him a carriage and two horses but the great composer – famous for his pragmatic approach – also requested a coachman and some fodder from Prince Esterházy claiming that the donation would otherwise be useless. His wish was, of course, granted and he was enjoying this benefit for two decades. Young Pleyel started his career with the support of noble patrons and celebrated composers and he dutifully produced his first compositions as early as 1776, written for marionette theatres and performed in Eisenstadt and Vienna.

It came as no surprise when he was offered a job at the court of Count Erdődy and he

worked there until his patron died in 1786. We have very few documents attesting to this period but based on the available sources the nobleman hardly treated the young composer as a servant. They were members of the same freemasons' lodge (from 1778 on) and the count sent his employee on a long study trip to Italy in the early 1780s. As a result, one of Pleyel's operas debuted in Naples's Teatro di San Carlo in 1785 and was performed almost 20 times – a phenomenal success for an opera at the time. Pleyel's first string quartets (Op. 1) were released in 1784 dedicated to Count Erdődy and were so widely acclaimed that even Mozart praised his music in a letter to his father.

Nevertheless, by 1784 Pleyel must have been somewhat less attracted to Bratislava because he went to work for F. X. Richter in Strasbourg, France. The famous conductor of the city's cathedral passed away in 1789 and Pleyel inherited his seat. In January 1788, young Pleyel got married to the daughter of an affluent businessman trading with carpets. This family relation may have turned Pleyel's attention increasingly to business. His Strasbourg years were his most prolific ones, hence the peak of his career. He organised concerts and had several students. Being the cathedral's conductor he is believed to have written a large body of church compositions but these scores were probably all destroyed in a blaze.

He spent a brief period of time in London, between the end of 1791 and the spring of 1792, courtesy of an organisation called 'Professional Concerts' led by Cramer. Haydn was also invited to London by the rival concert organisation firm managed by Salomon, and the two companies did everything to induce a fierce competition between the two celebrities hoping to profit from the publicity. The ploy did not work, and the two composers remained friendly.

Both Haydn and Pleyel (the latter independently from his master) enjoyed great success, which brought them both artistic and financial recognition. On his return to France, Pleyel bought a remarkable building in Strasbourg known as Château d'Itenwiller at St Pierre. Although there was no evidence then, but rumour had it that the authorities after the Revolution found the building too conspicuous and arrested Pleyel accusing him of sympathising with the Austrian aristocracy. He was only let go when he signed a document he would undertake to compose a patriotic anthem. His work entitled "*La révolution du 10 août 1792, ou Le tocsin allégorique*" was so trite that besides the obligatory cannon shots, he gave a major role to the cathedral's discarded bells as well. In response to his composition, Austria denied him entry to their country for years to come.

When the revolutionary turmoil subsided, Pleyel moved to Paris with his family in 1795; there he opened an office and acquired excellent reputation in publishing music. The agency worked for 39 years and it published over 4000 musical works. In 1801, he started to print the complete edition of Haydn's string quartets and the following year he also published a selection of his former master's symphonies. All in all, he issued all contemporary composers with or without a reputation, and he also printed pocket scores, a highly innovative idea still followed by music publishers these days.

In 1805, Pleyel was granted permission to travel to Vienna and he wanted to launch a subsidiary company there but his plans eventually failed. During this journey, he and his 17-year-old son, Camille, who was also learning to become a musician, visited Haydn. We know this from a letter in which Pleyel lamented over the poor state of the retired composer.

After he returned to Paris he focused on further extending his business and opened his piano factory, another venture gaining tremendous success. In 1820, he retired and he found pleasure in farming on his estate located some 50 km from Paris. His son took control of their business over the years. The ageing Pleyel lived to see the foundation of a Pleyel society in 1822 in a little town in Massachusetts, USA that gained fame as one of America's culturally most active communities. The composer was

also lucky enough to be still alive when in 1830 a concert hall was opened – dedicated to and named after him.

After Ignace Pleyel passed away in 1831, his son continued to work as a music publisher, but in 1834 he gave it up permanently. During the 1830s, he developed a close friendship with Chopin and became his patron; he also gained fame as a successful businessman but not as a great musician. The concert hall named after his father and the piano brand, however, made the name memorable and is still an iconic shorthand in France's history of music.

Ignace Pleyel's list of works (published by Rita Benton in 1977) includes over 800 compositions, but the majority were written over a period of 15 years. His repertoire catered for contemporary public taste and is made up mostly of chamber music. He also wrote 84 string quartets, approximately a hundred duos for string (still featuring in almost every teaching material), a few dozen trios and quintets, 50 symphonies, eight concertos, a few sonatas, several church musical pieces and vocal compositions.

The string quartets featuring on this CD are thought to have been written during or after a concert tour in England in 1792 as the movements entitled "Air eccossois" suggest. The melodies and rhythms he applied in this piece remind us of Scottish folk music. Motifs

from Scottish tunes were very popular at the time across Europe so it is no wonder they pop up every now and then in Pleyel's oeuvre. It must be mentioned that Haydn too, reacting to British demands, incorporated Scottish tunes into his compositions.

His string quartets do not copy the four-movement pieces typically composed by Haydn; they have either two or three movements. We can detect the sonata form in the first movement of each work recorded on this CD, although Pleyel's returns of the main theme are rather unique. In the quartet (*Op. 41 No. 1 in C major*), the theme returns in disguise reappearing only as a coda. In another quartet (*Op. 42 No. 1 in G major*), the composer employs a similar technique but he flashes the illusion of a return twice before the main theme eventually returns. Even if he displays little of Haydn's robust humour, Pleyel does exhibit a great deal of playfulness in the arrangement of his music. The classic string quartet genre is reflected in the first movements only, but his second or third movements – with their highly stylised dances – remind us of Baroque suites. These dance movements also display elements of the variations typically applied in the Classical Era, albeit only in a formal sense (i.e. using a minor key in the development part in the major tonality, or vice versa, occasionally followed by a clear thematic recapitulation).

Pleyel's works are easy to consume; they have a clear structure with simple melodic lines and tonal structures never embarking on intellectual adventures as in his master's, Haydn's composition. Pleyel's music does not apply overtly emotional elements and it does not seek to mesmerise audiences neither emotionally nor intellectually – a sort of prerequisite for string quartets since Beethoven's first such compositions. Pleyel's works are purely functional, in the best musical sense of the word, offering only predictable twist and turns to the era's audiences keen on chamber music. Pleyel's music is always soft and sweet, entertaining in the best kind of way.

János Mácsai

Authentic Quartet

The quartet was founded by Zsolt Kalló in 2002 with the aim of focusing on historically informed performance and representing the music of the former epochs with a true presentation through musical rarities and well known masterpieces. Authentic Quartet is Hungary's leading period instrument string quartet, performing the works of Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert and Schumann as well as the finest works of their lesser known contemporaries. Beside numerous radio recordings they are invited to prestigious festivals, for example the "Haydn at Eszterháza" Festival, Early Music Days in Sopron, String Quartet Festival in the Esterházy

Castle and Zemplén Festival. They are glad to play where their music actually belongs – in castles and mansions.

CDs released at Hungaroton – all World Premiere Recordings: works of E. A. Förster, Werner, Georg Lickl, Nikolaus Zmeskáll, Friedrich Ernst Fesca, J. G. Albrechtsberger, Joseph Wölfl, Franz Krommer, Carl Stamitz (with clarinet solo of Lajos Rozmán) and Johann Baptist Vanhal (with the solo of Miklós Spányi on fortepiano). They are continually searching for high quality music in Hungarian and foreign libraries and private collections, and once they find a manuscript that matches our criteria, they prepare playable scores to put the music on their concert repertoire.

www.authenticquartet.hu

Ignace Pleyel vonósnegyesei

Ignace Pleyelnek mozivászaronra illő módon fordulatos élete volt. Alig másfél évvel született Mozart után (Ruppersthal, 1757. június 18.), de negyvennel túlélte őt (Párizs, 1831. november 14.).

Fiatal éveiről keveset tudunk. Apja iskolai tanító volt a Bécstől 50 kilométerre északnyugatra fekvő kis településen. A gyermek a neves cseh zeneszerző, Vanhal tanítványa lett, majd a pozsonyi Erdődy László gróf (1746–1786) pártfogása jóvoltából 1772-től Haydn vállalta a további képzését Kismartonban, sőt szállást is adott neki. Erdődy gróf egy kocsival és két lóval honorálta Haydnnak a munkát, de a nagy komponista a rá jellemző praktikus érzékkel Esterházy hercegtől kocsist és abrakot is kért az adomány mellé, arra hivatkozva, hogy különben nem veszi hasznát. Meg is kapta, és további két évtizedig élvezhette ezt a juttatást. A fiatal Pleyel tehát főúri pártfogókkal és a kor zeneszerző csillagának figyelmével büszkélkedhetett, amit 1776-ban már báboperák bemutatásával hálált meg (Eszterházán és Bécsben).

Első alkalmazására természetesen mecénása, Erdődy gróf udvarában került sor, ami 1786-ig, a gróf haláláig tartott. Ebből az időszakból alig maradt dokumentum, de vélhető, hogy gazdája nem egyszerű úr és szolga viszonyban állt a fiatal zeneszerzővel. Azonos szabadkőműves páholy tagjai voltak (1778-tól), majd a gróf

az 1780-as évek első felében hosszú itáliai tanulmányútra is elengedte alkalmazottját. Ennek hozadéka lett, hogy 1785-ben a nápolyi San Carlo színházban bemutatták Pleyel egyik operáját, ami másfél tucat előadást ért meg, és ez a korban jelentősnek sikernek mondható. Pleyel első vonósnegyesei (Op. 1) 1784-ben jelentek meg a grófnak szóló ajánlással, s akkora hírnévre tettek szert, hogy Mozart is dicsőrelőg írt róluk apjának.

Mindazonáltal Pleyel 1784-ben feltehetően már lazább kapcsolatban állt Pozsonnyal, mert ebben az évben F. X. Richter mellé szegődött Strasbourgba. A katedrális híres karnagya 1789-ben hunyt el, és Pleyel meg is örökölte a helyét. 1788 januárjában Pleyel megnősült, egy jómódú szőnyegkereskedő lányát vette el. Valószínűleg ez a családi kapcsolat vezette arra, hogy érdeklődése később egyre inkább az üzleti élet felé fordult. Strasbourgi éveit jelentették zenei pályafutásának csúcstát, termékenysége ekkor volt a legnagyobb. Koncerteket szervezett, számos tanítványa volt. A katedrális karnagyaként egyházi termése is jelentős lehetett, de ezek kéziratai egy tűzvész alkalmával odavesztek.

1791 végétől 1792 tavaszáig Londonban tartózkodott a Cramer vezette Professional Concerts szervezésében, épp ugyanakkor, mint Haydn, akit a konkurens koncertszervező, Salomon hívott meg. Meg is próbáltak a sajtó segítségével jó reklámnak ígérkező, kissé

botrány ízű rivalizálást kelteni közöttük, de szerencsére ők nem ugrottak be a kísérletnek, és megmaradt a barátság közöttük.

Pleyel, akárcsak Haydn (de mesterétől függetlenül) nagy művészi és anyagi sikert aratott a szigetországban. Hazatérése után megvette a Château d'Itenwiller at St Pierre nevű jelentős épületet Strasbourg mellett. Nincs rá bizonyíték, de elterjedt szóbeszéd volt, hogy a forradalom utáni időkben ez szemet szúrt a hatóságoknak, és 1793-ban letartóztatták Pleyelt azzal a váddal, hogy az ausztriai arisztokráciával szimpatizál. Csak akkor engedték ki, amikor írásban vállalta, hogy megkomponálja a „*La révolution du 10 août 1792, ou Le tocsin allégorique*” című francia hazafias himnuszt, aminek banalítására jellemző, hogy ágyúknak mellett a katedrális üzenen kívül helyezett harangjai is szerepeltek benne. Az osztrákok cserébe évekre kitiltották Pleyelt Ausztriából.

A forradalmi viharok csillapodtával 1795 elején Pleyel családjával Párizsba költözött, ahol megnyitotta később nagy híre emelkedő zeneműkiadóját. Az intézmény 39 évig működött, ezalatt nagyjából 4000 művet adtak ki. 1801-ben elindította Haydn vonósnégyeseinek összkiadását, 1802-ben egykori mestere szimfóniáiból is válogatást adott ki. De valamennyi, akár csak kicsit is ismert kortárs zeneszerző szerepelt a kínálatában a későbbiek folyamán. Legnagyobb,

máig ható ötlete a kispártitúrák megjelentetése volt.

Pleyel 1805-ben már elutazhatott Bécsbe, ahol fiálét kívánt nyitni, de ez a terve kudarcba fulladt. Fiával, a 17 éves, szintén muzsikuskak készülő Camille-lal ebből az alkalomból meglátogatta az akkor már inaktív Haydnt, és szomorúan számolt be egy levélben a mester állapotáról.

Párizsba való visszatérése után tovább bővítette üzleti vállalkozását és megnyitotta hamar világhírűvé váló zongoragyárát. 1820-tól azután mindinkább visszavonult a Párizstól 50 km-re fekvő birtokára és mezőgazdasági munkákban lelte élvezetét. Fia fokozatosan átvette az üzlet vezetését. Az idősödő Ignace Pleyel megérte, hogy 1822-ben az éppen ébredező amerikai kulturális életben is híressé vált, egy massachusettsi kisvárosban Pleyel-társaság alakult. Abban is része lehetett még, hogy 1830-ban megnyílt a Pleyel koncertterem.

Ignace Pleyel 1831-es halála után Camille még egy ideig folytatta a kiadói munkát, 1834-ben azonban feladta. A 30-as évek elején Chopin egyik legjobb barátja és mentora lett, sikeres vállalkozó, de muzsikusként nem vált jelentőssé. A hangversenyterem és a zongoramárka révén máig szerves része a Pleyel név a francia zenei életnek.

Ignace Pleyel műjegyzéke (kiadta Rita Benton 1977-ben) több, mint 800 darabot számlál, de

kompozícióinak zöme mindössze bő másfél évtized alatt keletkezett. Repertóárja a kor igényét szolgálja, főleg kamaraművekből áll: 84 vonósnyegy, közel száz vonósdúó (ezek közül sok máig szerepel pedagógiai kiadványokban), több tucatnyi kvintett, trió, 50 szimfónia, 8 versenymű, néhány szonáta, számos egyházi darab és vokális kompozíció került ki tolla alól.

A lemezen elhangzó vonósnyegyeseek valószínűleg 1792-ben, az angliai koncertkörút alkalmával, vagy azután keletkeztek. Erre utalnak a művekben található „Air eccossois” című tételek. Dallamai, ritmusai a skót népzene elemeire emlékeztetnek. Ezek a zenei motívumok akkoriban különben is nagy divatban voltak Európa-szerte, így nem meglepő, hogy Pleyel *oeuvre*-jében ezidőtájt nagy számban találunk skót dallamfeldolgozásokat. Egyébként Haydn, reagálva az angliai igényekre, szintén számos skót feldolgozással ajándékozta meg az utókort.

A darabok nem a Haydn által kialakított négyteteles vonósnyegyestípust képviselik, hanem két-, illetve háromtetelesek. Valamennyi, a lemezen elhangzó műre jellemző a lényegében szonátaformájú első tétel, jöllehet Pleyel néhol sajátos módon bánik a visszatérés eseményével. Az *Op. 41 No. 1 (C-dúr)* kvartettben afféle bújtatott visszatérést hallunk, a főtéma csak kódaként jelenik meg újra. Az *Op. 42 No. 1 (G-dúr)* kvartettben hasonló megoldással él Pleyel, de addig már kétszer is felkeltette a

visszatérés pillanatának illúzióját. Ha nincs is jelen nála Haydn robusztus humora, a finom szerkezeti játékosság felbukkan Pleyel művészetében. A klasszikus vonónegyestípust voltaképp csak az első tétel tartja meg, a második, illetve, ahol van, a harmadik tétel a maga stilizált táncvilágával a barokk szvit-hagyományra emlékeztet. De e tánctételek egyben hordozzák a klasszikus variációs elv formai elemeit is, moll (vagy moll tételben *dúr*) középhéresszel, olykor világos tematikus visszatéréssel.

Könnyen befogadható, világos szerkezetű, egyszerű dallam- és harmóniavezetésű művek Pleyel darabjai, amelyek nem bonyolódnak olyasféle szellemi kalandokba, mint a mester, Haydn kompozíciói. Pleyel zenéje nem törekszik arra az individuális érzelmi és intellektuális kiáradásra, amit Beethoven óta a vonósnyegy-irodalom jellemzőjének és bizonyos értelemben funkciójának tartunk. A legjobb értelemben vett használati zene ez, a kor kamarazenét fogyasztó közönsége által kívánt, megszokott fordulatokkal. Mindig jól hangzó, szórakoztató, felhőtlen muzsika.

Mácsai János

Authentic Quartet

A kvartett 2002-ben Kalló Zsolt kezdeményezésére alakult azzal a céllal, hogy a historikus előadásmódot előtérbe helyezve a zenei ritkaságok bemutatásával minél hitelesebben szólaltassa meg az adott kor zenéjét. Repertoárjuk a kora klasszikától a romantikáig terjed. Számos rádiófelvétel mellett rangos fesztiválok meghívottjai, mint pl. a Haydn Eszterházán Fesztivál, Soproni Régi Zenei Napok, Vonósnyégyes Fesztivál az Esterházy kastélyban, Zempléni Fesztivál, Budapesti Barokk Fesztivál. Szívesen lépnek fel az általunk játszott zenéhez illő méltó környezetben: kastélyokban, kúriákban.

A Hungaroton gondozásában számos világ-premier felvétel jelent meg a kvartett előadásában, Pleyel, Végh, Rauzzini, Förster, Werner, Lickl, Zmeskáll, Fesca, Albrechtsberger, Wölfl és Krommer vonósnyégyeseivel. Két lemezük egy-egy szólista közreműködésével készült: Stamitz 5 klarinétnyégyese (Rozmán Lajos – klarinét), és Vanhal 3 billentyűs hangszerre és vonósnyégyesre írt kvintettje (Spányi Miklós – fortepiano). A mindenki által ismert zeneóriások remekművei mellett folyamatosan szélesítik repertoárjukat az ún. kismesterek általuk értékesnek ítélt műveivel: újralfedezésükhöz gondos kutató-feltáró munkát végeznek hazai és külföldi könyvtárakban, magángyűjteményekben és családi hagyatékokban. A feltárt kéziratokból

játszható kottákat készítenek és e műveket is műsorukra tűzik.

A lemezen elhangzó művek kottái a Székesfehérvári Szent István Király Múzeum-ban őrzött Verebi Végh kottatárból származnak.

www.authenticquartet.hu



Sponsored by

